

זיוית לינדר

מנהלת אגף חינוך וקהילה המשרד
להגנת הסביבה

מיום ירוק להפחתת פליטות מאוטובוסים בתחנות ההסעה בבית ספר התיכון 'בית ירח' שבנמק הירדן | צילום: גלי אורטל-עברי

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדיון המלא](#)

עיצוב תמונת העתיד הרצוי מבחינה ערכית המתבססת על ראיית מקומו של האדם כחלק ממערכת אקולוגית מאוזנת

15 בספטמבר, 2022

גיליון קיץ 2022 / כרך 13(2)

הצורך בשינוי פרדיגמות בשיטה הכלכלית, בתרבות ובאורחות החיים מאתגר את החינוך בתחום שינוי האקלים. הנהלת המשרד להגנת הסביבה מאמינה שלא ניתן לנתק את החינוך מהתרבות ומהערכים המרכזיים שמובילים את החברה בישראל, ושהצורך ליצור שינוי אמיתי ומשמעותי באורח החיים של כלל תושבי המדינה מחייב בחינה ביקורתית של התפיסות התרבותיות והכלכליות שעומדות בבסיס ההתנהלות הלאומית והאישית. זו גם הסיבה לכך שלאורך שנים המשרד מקדם פעולות רבות ומשקיע תקציבים משמעותיים ביותר בתחום החינוך לכלל תושבי המדינה.

תפיסת אגף חינוך וקהילה היא שלדוגמה האישית יש חשיבות אדירה, ואם לא תהיה הלימה בין הערכים והתכנים שמלמדים בשיעורים לבין ההתנהלות של בית הספר וההתנהגות של המורים, התהליך החינוכי ייכשל ותיווצר פגיעה באמון. הנקודה הזו עומדת תמיד מול עינינו בבואנו לתכנן את המהלכים שהמשרד מוביל בהיבט החינוכי בתחום שינוי האקלים.

תוכניות השונות שאנו מפתחים בימים אלה ביחד עם משרד החינוך, אנחנו מקפידים לשלב ארבעה תחומים:

1. מידע מדעי מדויק על הסיבות והתהליכים שהביאו להיווצרות שינוי האקלים.
2. הסבר על התופעות שמתרחשות בעקבות שינוי האקלים והשפעתן על אורח החיים של כלנו.
3. הצגת הפעולות שנעשות ברמה העולמית והמקומית להפחתת הפליטות (אפחות – mitigation) ולהיערכות.

להתמודדות עם תוצאות שינוי האקלים (adaptation).

4. הצגת סל פעולות שמטרתן להוביל לשינוי התנהגות אישי שעל כל אחד לאמץ כדי לתרום להפחתת הפליטות, תוך מתן מענה להיבטים הרגשיים של הנושא.

המשרד להגנת הסביבה פועל מול כלל משרדי הממשלה כדי ליצור שינוי אמיתי באופן התנהלות הכלכלה והחברה בישראל. במקביל המשרד יוזם תהליכים חינוכיים במערכת החינוך, בתנועות הנוער, בארגוני הנוער ואצל כלל הציבור במטרה להוביל לשינוי באורח החיים שיתבסס על הבנת האתגרים ששינוי האקלים מציב. כל התהליכים החינוכיים מתקצבים על-ידי המשרד להגנת הסביבה ומאפשרים למערכת החינוך ולרשויות המקומיות לבנות תוכניות שמבוססות על ידע, מותאמות לגיל, רלוונטיות לחיי הלומד, מחוברות לאתגרים סביבתיים מקומיים ומציעות דרכים להתמודדות עם האתגרים.

נוסף על כך, המשרד מקדם החלטות ממשלה במגוון רב של תחומים – אנרגיה, תחבורה, תעשייה, מים ומזון, שמטרת כולן להוביל לשינוי בהתנהלות בכל התחומים ברמה הלאומית. בתחום החדשנות המשרד להגנת הסביבה מציע כלים לעידוד פיתוח פתרונות טכנולוגיים חדשניים ומגוונים שיסייעו להוביל במתן מענה לבעיות ברחבי העולם במגוון תחומים הקשורים לאקלים.

הקווים המנחים את המשרד להגנת הסביבה בניסוח מדיניות לחינוך בתחום שינוי האקלים הם פיתוח הבנה מבוססת מדע, הגעה מותאמת למגוון רחב של קהלים בכל הגילים ובכל המגזרים באוכלוסייה, הנחלת עקרונות לאורח חיים מקיים שתורם להפחתת הפליטות ולמעבר לכלכלה דלת-פחמן ולאיפוס פליטות, וכן פיתוח הבנה וכלים להתמודדות עם התופעות שנגרמות עקב שינוי האקלים.

המשרד מציע לרשויות המקומיות סיוע תקציבי כדי לקדם את החינוך בתחום שינוי האקלים. כחלק מהסיוע הוזמנו בתי הספר להצטרף למהלך הוליסטי, שמציע את האזון במערכת האקולוגית בעולם, שהאדם הוא חלק ממנה, כבסיס לתמונת העתיד הרצוי מבחינה ערכית. המהלך מתבסס על תפיסה פדגוגית מערכתית המתייחסת לחמישה עקרונות מרכזיים: הדדיות; צריכה וייצור אחראיים; אחריות ודוגמה אישית; בחינה מתמדת של המובן מאליו; דיאלוג מתמיד עם הקהילה והסביבה. ההתבוננות החדשה מעניקה לצוותים החינוכיים כלים ליצירת שינוי בתפיסת מקומו של האדם בעולם, ואנו מאמינים שהיא תוביל בבתי הספר התנהלות המבוססת על ערכים של כבוד הדדי, התחשבות, אחריות, ענווה ונתינה, ותחלחל מתוך בית הספר לחיי התלמידים, המורים וקהילת בית הספר.

חשוב לנו להטמיע את ההבנה כי האדם הוא חלק ממערכת אקולוגית המאופיינת בהדדיות וביחסי גומלין, לבנות אצל דור העתיד תמונת עולם שמביאה בחשבון את מכלול התהליכים החברתיים, הסביבתיים והכלכליים המשפיעים על איכות החיים בהווה ובעתיד, ולהקנות לכלל הציבור, ולתלמידים ולנוער בפרט, את הכלים לבחון מנקודת מבט זו את הסובב אותם.